

ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΜΠΑΡΝΣ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΜΑΝ
BOOKER 2011

Από τον συγγραφέα
του Ένα κάποιο τέλος

ΠΡΙΝ ΕΚΕΙΝΗ ΜΕ ΓΝΩΡΙΣΕΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

I

Τρία κοστούμια και ένα βιολί

ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΠΟΥ Ο ΓΚΡΑΧΑΜ ΧΕΝΤΡΙΚ είδε τη γυναίκα του να διαπράττει μοιχεία δεν τον ένοιαξε καθόλου. Έπιασε μάλιστα τον εαυτό του να κρυφογελάει, ενώ δεν του πέρασε καν από το μυαλό να κλείσει με την παλάμη τα μάτια της κόρης του.

Πίσω από αυτή την ιστορία βρισκόταν, φυσικά, η Μπάρμπαρα. Δηλαδή η πρώτη σύζυγός του, ενώ η Ανν, αυτή που διέπραττε τη μοιχεία, ήταν η δεύτερη. Εκείνη την ώρα βέβαια δεν θεώρησε το γεγονός ως μοιχεία. Επομένως δεν δικαιολογούνταν και μια αντίδραση του είδους «αυτό δεν είναι θέαμα για μικρά παιδιά». Κι εν πάση περιπτώσει εξακολουθούσε η περίοδος που ο Γκράχαμ αποκαλούσε «τα μέλια».

Τα μέλια είχαν αρχίσει στις 22 Απριλίου του 1977 στο σπίτι της οδού Ρέπτον Γκάρντενς, όπου ο Τζακ Λάπτον τού είχε συστήσει μια κοπέλα αλεξιπτωτίστρια. Ο Γκράχαμ βρισκόταν

ήδη στο τρίτο ποτό της βραδιάς, ουδέποτε ωστόσο το αλκοόλ τον βοηθούσε να χαλαρώσει· μόλις ο Τζακ τού σύστησε την κοπέλα, κάτι τρεμόπαιξε στο μυαλό του και αυτόματα το όνομά της διαγράφηκε. Αυτά πάθαινε στα πάρτι. Λίγα χρόνια νωρίτερα είχε κάνει το πείραμα να επαναλαμβάνει το όνομα του προσώπου που είχε απέναντί του την ώρα που έσφιγγαν τα χέρια. «Γεια σου, Ρέιτσελ» έλεγε. «Γεια, Λάιονελ» και «Καλησπέρα, Μάριον». Έτσι όμως οι άντρες σε περνούσαν για ομοφυλόφιλο και σε κοιτούσαν με μισό μάτι, ενώ οι γυναίκες σε ρωτούσαν ευγενικά μήπως είσαι από τη Βοστώνη. Ο Γκράχαμ είχε εγκαταλείψει, λοιπόν, αυτή την τεχνική και άρχισε ξανά να ντρέπεται για το μυαλό του.

Εκείνο το γλυκό απριλιάτικο βράδυ ο Γκράχαμ, που έστεκε ακουμπισμένος με την πλάτη στη βιβλιοθήκη του Τζακ μακριά από τη φασαρία των φλύαρων καπνιστών, κοιτούσε επίμονα αλλά ευγενικά αυτή την ακόμη ανώνυμη γυναίκα με τα περιποιημένα ξανθωπά μαλλιά και το ριγέ πουκάμισο που του φαινόταν μεταξωτό.

«Πρέπει να είναι πολύ ενδιαφέρουσα ζωή».

«Οντως».

«Πρέπει να... ταξιδεύετε πολύ».

«Ναι, ταξιδεύω».

«Υποθέτω ότι κάνετε και επιδείξεις». Τη φανταζόταν να κάνει ακροβατικά στον αέρα, ενώ από μια φύσιγγα δεμένη στον αστράγαλό της έβγαине σφυρίζοντας κόκκινος καπνός.

«Όχι, αυτές τις κάνει άλλο τμήμα». (Ποιο τμήμα ήταν αυτό;)

«Πρέπει πάντως να είναι επικίνδυνο».

«Ποιο; Εννοείτε τις πτήσεις;» Είναι εντυπωσιακό, σκέφτη-

κε η Ανν, πόσο συχνά φοβούνται οι άντρες τα αεροπλάνα. Εκείνη ποτέ δεν την πείραζαν.

«Όχι οι πτήσεις. Το άλλο εννοώ, το πήδημα».

Η Ανν έγειρε το κεφάλι της στο πλάι σε ένδειξη απορίας.

«Το πήδημα». Ο Γκράχαμ άφησε το ποτήρι του στο ράφι της βιβλιοθήκης και κούνησε τα χέρια του πάνω κάτω. Η Ανν έγειρε περισσότερο το κεφάλι της. Εκείνος έπιασε το μεσαίο κουμπί του σακακιού του και το τράβηξε απότομα προς τα κάτω, όπως κάνουν οι στρατιωτικοί.

«Α» της είπε στο τέλος «νόμιζα πως είστε αλεξιπτωτίστρια». Στο κάτω μισό του προσώπου της Ανν σχηματίστηκε ένα χαμόγελο· μετά τα μάτια της πέρασαν αργά από τον σκεπτικισμό και τη λύπηση στην ευθυμία. «Ο Τζακ μού είπε ότι είσαστε αλεξιπτωτίστρια» επανέλαβε εκείνος, λες και η επανάληψη μαζί με τον προσδιορισμό της έγκυρης πηγής το έκανε πιο πιθανό να αληθεύει. Στην πραγματικότητα ίσχυε το αντίθετο. Επρόκειτο αναμφίβολα για ένα ακόμα παράδειγμα αυτού που ο Τζακ αποκαλούσε «δίνω κέφι και ζωντάνια στο πάρτι, βρε παλιοκουφάλα».

«Οπότε» αποκρίθηκε εκείνη «ούτε εσείς είστε ιστορικός που διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου».

«Προς Θεού, όχι» είπε ο Γκράχαμ. «Μοιάζω με ακαδημαϊκό δάσκαλο;»

«Δεν ξέρω πώς μοιάζουν οι ακαδημαϊκοί. Δεν είναι σαν όλους τους άλλους ανθρώπους;»

«Όχι, δεν είναι» είπε ο Γκράχαμ με αρκετή ένταση. «Φοράνε γυαλιά και καφέ τουίντ σακάκια, έχουν καμπούρα, είναι μοχθηροί και ζηλόφθονοι και βάζουν όλοι κολόνια Old Spice».

Η Ανν τον κοίταξε. Φορούσε γυαλιά και καφέ κοτλέ σακάκι. «Ασχολούμαι με τη χειρουργική εγκεφάλου» της είπε. «Δηλαδή, όχι ακριβώς. Τώρα ανέρχομαι. Πρώτα πρέπει κανείς να εξασκηθεί σε άλλα σημεία – λογικό δεν είναι; Για την ώρα λοιπόν καταπιάνομαι με ώμους και λαιμούς».

«Πρέπει να έχει ενδιαφέρον» είπε εκείνη, ενώ αμφιταλαντευόταν κατά πόσο έπρεπε να δυσπιστεί στα λεγόμενά του. «Πρέπει να είναι και δύσκολο» πρόσθεσε.

«Πράγματι, είναι δύσκολο». Μετακίνησε τον σκελετό των γυαλιών του στη μύτη του και τον τοποθέτησε ξανά εκεί που στηριζόταν προηγουμένως. Ήταν ψηλός με μακρουλό πλακουτσωτό πρόσωπο και σκούρα καστανά μαλλιά πασπαλισμένα εδώ κι εκεί με γκρίζο, λες και κάποιος είχε τινάξει πάνω τους βουλωμένη πιπεριέρα. «Είναι όμως και επικίνδυνο».

«Το φαντάζομαι». Γι' αυτό ήταν έτσι τα μαλλιά του.

«Το πιο επικίνδυνο κομμάτι είναι οι πτήσεις» της εξήγησε.

Εκείνη χαμογέλασε· το ίδιο έκανε κι εκείνος. Δεν ήταν απλώς όμορφη, ήταν και ευπροσήγορη.

«Εγώ είμαι υπεύθυνη αγορών σε μια εταιρεία. Αγοράζω ρούχα» του είπε.

«Εγώ είμαι καθηγητής» της είπε. «Διδάσκω ιστορία στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου».

«Κι εγώ είμαι μάγος» είπε ο Τζακ Λάπτον, πιάνοντας το τελευταίο μέρος της κουβέντας τους και διακόπτοντάς τη στη μέση καθώς έγερνε ένα μπουκάλι προς το μέρος τους. «Διδάσκω μαγεία στο Πανεπιστήμιο της Ζωής. Θέλει κανείς κρασί;»

«Φύγε αποδώ, Τζακ» είπε κοφτά ο Γκράχαμ. Και ο Τζακ είχε φύγει.

Κοιτώντας προς τα πίσω, ο Γκράχαμ έβλεπε με επιτακτική διαύγεια πόσο βαλτωμένη ήταν τότε η ζωή του. Εκτός βέβαια κι αν η επιτακτική διαύγεια ήταν πάντοτε μια παραπλανητική λειτουργία του να κοιτάς πίσω. Ήταν τριάντα οχτώ χρονών, δεκαπέντε χρόνια παντρεμένος, δέκα χρόνια στην ίδια δουλειά και είχε διανύσει τη μισή περίοδο αποπληρωμής του ενυπόθηκου στεγαστικού δανείου με κυμαινόμενο επιτόκιο. Υπέθετε επίσης ότι είχε διανύσει και τη μισή ζωή του, η οποία αισθανόταν ότι έχει πάρει ήδη την κατηφόρα.

Η Μπάρμπαρα, βέβαια, δεν το έβλεπε με τον ίδιο τρόπο. Ούτε εκείνος μπορούσε όμως να της το εξηγήσει με αυτά τα λόγια. Αυτό ίσως ήταν εν μέρει και το πρόβλημα.

Εκείνο τον καιρό εξακολουθούσε να αισθάνεται στοργή για την Μπάρμπαρα, αν και τα τελευταία πέντε χρόνια τουλάχιστον δεν την αγαπούσε αληθινά, ούτε καμάρωνε ή έστω ενδιαφερόταν για τη σχέση τους. Στοργή ένιωθε και για την κόρη τους, την Άλις, αν και διαπίστωνε με κάποια έκπληξη ότι δεν του είχε διεγείρει ποτέ πολύ βαθιά συναισθήματα. Χαιρόταν όταν τα πήγαινε καλά στο σχολείο, αλλά αμφέβαλλε αν αυτή η χαρά διέφερε πραγματικά από την ανακούφιση ότι δεν τα πήγαινε άσχημα – και πώς μπορεί να ξέρει κανείς; Αρνητική συμπάθεια ένιωθε και για τη δουλειά του, αν και χρόνο με τον χρόνο αυτή λιγόστευε, καθώς οι φοιτητές που περνούσαν από τα χέρια του ήταν χρόνο με τον χρόνο όλο και πιο ανώριμοι, όλο και πιο ακαμάτηδες, δίχως τύψεις και όλο και πιο ευγενικά απόμακροι από ποτέ.

Στη διάρκεια των δεκαπέντε αυτών χρόνων του γάμου του με την Μπάρμπαρα δεν υπήρξε ποτέ άπιστος, γιατί πίστευε

ότι αυτό δεν ήταν σωστό αλλά και γιατί, σκεφτόταν, δεν είχε μπει ποτέ σε πραγματικό πειρασμό (όταν κάποια φοιτήτρια σταύρωνε απέναντί του τα πόδια της δείχνοντάς του το κιλοτάκι της, η αντίδρασή του ήταν να της δώσει τα πιο δύσκολα θέματα για την εργασία της· κι εκείνες είχαν διαδώσει ότι ήταν κρυόκωλος). Με τον ίδιο τρόπο, δεν είχε σκεφτεί ποτέ να αλλάξει δουλειά, ενώ αμφέβαλλε αν μπορούσε να βρει κάποια άλλη την οποία θα έκανε με τόση ευκολία. Διάβαζε πολύ, ασχολιόταν με την κηπουρική και έλυνε σταυρόλεξα. Προστάτευε την περιουσία του. Στα τριάντα οχτώ του αισθανόταν λιγάκι σαν συνταξιούχος.

Όταν όμως γνώρισε την Ανν –όχι εκείνο το βράδυ στο σπίτι της οδού Ρέπτον Γκάρντενς, αλλά αργότερα, όταν με ένα κόλπο έκανε τον εαυτό του να της ζητήσει να βρεθούνε–, άρχισε να νιώθει σαν να αποκαταστάθηκε κάποια κομμένη από χρόνια γραμμή επικοινωνίας με τον προ εικοσαετίας εαυτό του. Ένιωσε ξανά ικανός για τρέλες και ιδεαλισμό. Όπως επίσης ένιωσε ότι το σώμα του είχε αρχίσει να ξαναζει. Με αυτό όμως δεν εννοούσε μόνο ότι απολάμβανε πραγματικά το σεξ (αν και εννοούσε ασφαλώς και αυτό), αλλά ότι είχε πάψει να βλέπει τον εαυτό του σαν έναν εγκέφαλο τοποθετημένο μέσα σε κιβώτιο. Τα δέκα τελευταία χρόνια τουλάχιστον το κορμί του του χρησίμευε όλο και λιγότερο· η έδρα κάθε απόλαυσης και κάθε συγκίνησης, που κάποτε φαινόταν να εκτείνεται μέχρι τα όρια της επιδερμίδας του, είχε αποσυρθεί σε έναν μικρό χώρο στο κέντρο του κεφαλιού του. Ό,τι άξιζε γι' αυτόν λάμβανε χώρα ανάμεσα στα αυτιά του. Φρόντιζε φυσικά το σώμα του, αλλά το έκανε με το ίδιο βουβό και

απαθές ενδιαφέρον που έδειχνε και για το αυτοκίνητό του. Και τα δύο αντικείμενα χρειάζονταν τροφοδοσία και πλούσιμο, με διαφορετική βέβαια συχνότητα· και τα δύο χαλούσαν περιστασιακά, αλλά συνήθως μπορούσαν να επισκευαστούν.

893-8013. Πού βρήκε το κουράγιο να κάνει αυτό το τηλεφώνημα; Ξέρει πού το βρήκε: ξεγελώντας τον εαυτό του. Κάθισε ένα πρωί στο γραφείο του έχοντας μπροστά του τη λίστα με τα τηλεφωνήματα που έπρεπε να κάνει, ανάμεσα στα οποία είχε παρεμβάλει και τον δικό της αριθμό. Καταμεσής στα πικρόχολα παζαρέματα για χρονοδιαγράμματα και τις απρόθυμες εκφράσεις ενδιαφέροντος εκ μέρους εκδοτών επιστημονικών περιοδικών, βρέθηκε αντιμέτωπος με τον ήχο κλήσης του δικού της τηλεφώνου. Είχε πολλά χρόνια να προτείνει σε κάποιον (σε κάποια γυναίκα δηλαδή) να φάνε μαζί το μεσημέρι (και να μην είναι επαγγελματικό γεύμα). Του φαινόταν... άσχετο. Το μόνο που χρειαζόταν να κάνει πάντως ήταν να πει ποιος είναι, να διαπιστώσει αν τον θυμόταν και να της το ζητήσει. Εκείνη δέχτηκε· και κάτι περισσότερο: Συμφώνησε με την πρώτη ημερομηνία που της πρότεινε. Κι αυτό του είχε αρέσει· του είχε δώσει αρκετή αυτοπεποίθηση ώστε να μη βγάλει τη βέρα του στο τραπέζι. Κάποια στιγμή, βέβαια, είχε σκεφτεί να τη βγάλει.

Τα πράγματα είχαν εξελιχθεί με την ίδια ευθύτητα. Ο ένας θα πρότεινε: «Τι θα 'λεγες να...» και ο άλλος θα απαντούσε «Ναι» ή «Όχι» και το ζήτημα θα είχε κριθεί. Εδώ δεν υπήρχαν όλες εκείνες οι εικασίες περί κινήτρων που είχε μονίμως ο γάμος με την Μπάρμπαρα. Όλα εκείνα τα «Αποκλείεται να το εννοούσες αυτό, Γκράχαμ, έτσι δεν είναι;», «Όταν είπες το

τάδε, εννοούσες στην πραγματικότητα το δείνα, έτσι δεν είναι, Γκράχαμ;», «Ζώντας κανείς μαζί σου, Γκράχαμ, είναι σαν να παίζει σκάκι με κάποιον που έχει δυο σειρές αξιωματικών». Ένα βράδυ, τον έβδομο χρόνο του γάμου τους, μετά το δείπνο τους, όταν η Άλις είχε πέσει για ύπνο κι αυτός είχε αισθανθεί όση γαλήνη και ευτυχία φαινόταν τότε δυνατό να νιώσει κανείς, είχε πει στην Μπάρμπαρα με μια μικρή δόση υπερβολής: «Είμαι πολύ ευτυχισμένος».

Και η Μπάρμπαρα, που εκείνη την ώρα μάζευε τα ψίχουλα από το τραπέζι, γύρισε προς το μέρος του, έχοντας στραμμένους προς τα πάνω τους βραχίονές της με τα υγρά ροζ πλαστικά γάντια σαν να ήταν κάποιος ατάραχος χειρουργός, και είχε απαντήσει: «Από τι προσπαθείς να ξεφύγεις;».

Είχαν υπάρξει και άλλοι διάλογοι σαν αυτόν πριν ή μετά, αλλά ο συγκεκριμένος τού είχε καρφωθεί στο μυαλό, ίσως επειδή δεν προσπαθούσε να ξεφύγει από τίποτα. Ύστερα από αυτό έπιανε διαρκώς τον εαυτό του να κοντοστέκεται πριν της πει ότι την αγαπά, ότι είναι ευτυχισμένος ή ότι τα πράγματα μεταξύ τους πήγαιναν καλά –δεν πήγαιναν;– και να ζυγιάζει πρώτα την ερώτηση: Μήπως υπάρχει κάτι που η Μπάρμπαρα νομίζει ότι προσπαθώ να αποφύγω ή να υποβαθμίσω άμα της πω ανοιχτά τι αισθάνομαι; Κι αν δεν υπήρχε κάτι τέτοιο, τότε της το έλεγε. Έτσι όμως χάθηκε ο αυθορμητισμός από τα πράγματα.

Αυθορμητισμός, ευθύτητα, αποκατάσταση των γραμμών επικοινωνίας με το σώμα του· η Άνν δεν τον είχε εισαγάγει μόνο στην ηδονή (αυτό θα μπορούσαν πολλές να το κάνουν) αλλά και στις περίπλοκες προσεγγίσεις και τη δαιδαλώδη από-

λαυσή της· κατόρθωσε μάλιστα να του αναζωογονήσει την ανάμνηση της τέρψης. Το μοτίβο αυτής της εισαγωγής ήταν πάντοτε ίδιο: πρώτα, η ώθηση της αναγνώρισης όταν έβλεπε πώς έκανε κάτι η Ανν (πώς έτρωγε, πώς έκανε έρωτα, πώς μιλούσε, ακόμα και πώς στεκόταν ή περπατούσε)· μετά, μια περίοδος μιμητικής εξοικείωσης μέχρι να αισθανθεί άνετα με την παρουσία της συγκεκριμένης τέρψης· τέλος, μια κατάσταση ευγνωμοσύνης οξυμμένης από τον ίλιγγο της δυσφορίας (στην αρχή δεν καταλάβαινε πώς μπορούσε να συμβαίνει αυτό, ωστόσο συνέβαινε). Όσο κι αν την ευγνωμονούσε που του μάθαινε πράγματα, όσο κι αν επιδοκίμαζε το γεγονός ότι εκείνη τα είχε ανακαλύψει πρώτη (αλλιώς πώς θα τα μάθαινε και ο ίδιος;), υπήρχαν φορές που σκόνταφτε πάνω σε έναν αθεράπευτο εκνευρισμό γιατί η Ανν είχε φτάσει εκεί πριν από αυτόν. Ήταν άλλωστε και επτά χρόνια μεγαλύτερός της. Στο κρεβάτι, για παράδειγμα, είχε συχνά την εντύπωση ότι η γεμάτη αυτοπεποίθηση άνεσή της τόνιζε (επικρίνοντας και σχεδόν διακωμωδώντας) τη δική του επιφυλακτική και αγκυλωμένη αδεξιότητα. Άλλοτε σκεφτόταν: Στάσου, περίμενέ με· κι άλλοτε με μεγαλύτερη δυσφορία: Γιατί δεν το έμαθες αυτό μαζί μου;

Η Ανν το είχε αντιληφθεί –εκείνη μάλιστα υποχρέωσε τον Γκράχαμ να την κάνει να το αντιληφθεί μόλις το διαισθάνθηκε–, αλλά δεν της φάνηκε ότι αποτελούσε απειλή. Με την κουβέντα θα έφευγε. Εξάλλου, υπήρχαν αρκετοί άλλοι τομείς όπου ο Γκράχαμ ήξερε πολύ περισσότερα απ’ ό,τι η ίδια. Για εκείνη η ιστορία ήταν μια βιβλιοθήκη με ερμητικά κλειστά βιβλία. Οι ειδήσεις τής ήταν αδιάφορες, γιατί ήταν κάτι ανα-

πόφευκτο που δεν μπορούσες να επηρεάσεις. Τα πολιτικά τα βαριόταν, αν εξαιρέσει κανείς τη σύντομης διάρκειας συγκίνηση χαρτοπαίκτη που ένιωθε την ώρα της ανακοίνωσης του προϋπολογισμού και την ελαφρώς πιο παρατεταμένη συγκίνηση κατά τη διάρκεια των εκλογών. Κουτσά στραβά μπορούσε να απარიθμήσει τα πιο σημαίνοντα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, μόνο που συνήθως ήταν του προηγούμενου υπουργικού συμβουλίου.

Της άρεσαν τα ταξίδια, ενώ ο Γκράχαμ τα είχε σχεδόν ξεχάσει (να μία ακόμα δραστηριότητα που λάμβανε χώρα κυρίως ανάμεσα στα αυτιά του). Της άρεσαν η σύγχρονη τέχνη και η παλιά μουσική, απεχθανόταν τα σπορ και τα ψώνια, ενώ λάτρευε το φαγητό και το διάβασμα. Ο Γκράχαμ έβρισκε ότι του ταίριαζαν οι περισσότερες από αυτές τις προτιμήσεις, όλες δε του φαίνονταν απόλυτα λογικές. Κάποτε της άρεσε και ο κινηματογράφος –είχε παίξει άλλωστε κάποιους μικρούς ρόλους σε μερικές ταινίες–, τώρα όμως δεν ήθελε πια να πηγαίνει σινεμά, πράγμα που δεν ενοχλούσε διόλου τον Γκράχαμ.

Η Ανν δεν ήταν με το ντουφέκι στο χέρι όταν τον γνώρισε. «Είμαι τριάντα ενός ετών» είχε απαντήσει πρόσφατα σε έναν θείο της που κοιτούσε ανήσυχος και διερευνητικά το τρίτο δάχτυλο του αριστερού χεριού της «ούτε στο ράφι είμαι ούτε ψάχνω». Δεν περίμενε πια να βρει τον τέλειο σύντροφο σε κάθε πάρτι και κάθε δείπνο – ούτε καν κάποιον επαρκή. Είχε, εξάλλου, συνειδητοποιήσει την ανατρεπτική όσο και κωμική διάσταση προθέσεων και αποτελεσμάτων. Εκεί που ήθελες μια σύντομη σχέση χωρίς πολλά πολλά, δενόσουν με τη μη-

τέρα του· εκεί που νόμιζες ότι είναι καλός αλλά όχι χαλβάς, ανακάλυπτες πίσω από τη συνεσταλμένη συμπεριφορά του ανθρώπου που σου έφερνε το ποτό στο χέρι έναν ατσάλινο εγωισμό. Η Ανν δεν θεωρούσε τον εαυτό της απογοητευμένο ή (όπως πίστευαν μερικοί φίλοι της) άτυχο· έβρισκε απλώς ότι τώρα ήταν σοφότερη απ' ό,τι στην αρχή. Όταν αναλογιζόταν τα άβολα ménages à trois¹, τις ποτισμένες με δάκρυα εκτρώσεις και τις γεμάτες ασήμαντες διαφωνίες χαμηλής ποιότητας σχέσεις στις οποίες είχαν εμπλακεί μερικές από τις φίλες της, σκεφτόταν ότι η ίδια είχε μείνει μέχρι στιγμής σώα και αβλαβής.

Στα θετικά του Γκράχαμ συγκαταλεγόταν και το ότι δεν ήταν ιδιαίτερα εμφανίσιμος· η Ανν έλεγε στον εαυτό της ότι αυτό τον έκανε πιο αυθεντικό. Το αν ήταν παντρεμένος ή όχι ήταν ένας ουδέτερος παράγοντας. Οι φίλες της Ανν είχαν αποφανθεί ότι οι άντρες που γνώριζες όταν τριαντάριζες (εκτός κι αν γινόσουν τεκνατζού) θα ήταν είτε ομοφυλόφιλοι είτε παντρεμένοι ή ψυχωτικοί, και από τους τρεις καλύτεροι προφανώς ήταν οι παντρεμένοι. Η πιο στενή φίλη της Ανν, η Σίλα, ισχυριζόταν ότι έτσι κι αλλιώς οι παντρεμένοι ήταν προτιμότεροι από τους ανύπαντρους γιατί μύριζαν ωραιότερα, επειδή οι γυναίκες τους έστελναν συχνότερα τα ρούχα τους στο καθαριστήριο. Τα σακάκια των ανύπαντρων, δήλωνε, μυρίζουν τσιγαρίλα και μασχαλίλα.

Η πρώτη σχέση που είχε η Ανν με παντρεμένο την είχε αναστατώσει· μπορεί να μην ένιωθε ακριβώς σαν κλέφτης, ένιωθε πάντως σαν εγκληματίας της υψηλής κοινωνίας. Εν πάση περιπτώσει, η σχέση αυτή δεν κράτησε πολύ και τον

τελευταίο καιρό η Ανν υποστήριζε ότι δεν ήταν δικό της το φταιξιμο αν οι γάμοι βάλτωναν – έτσι δεν είναι; Αν ξεστράτιζαν οι άντρες, το έκαναν επειδή το ήθελαν· κι αν εσύ συμπαρατασσόσουν για λόγους αρχής με τη σύζυγο, δεν θα άλλαζε τίποτα. Κανένας δεν θα σου έλεγε ευχαριστώ για την αρνητική αρετή σου· ο σύζυγος θα έβρισκε σύντομα κάποια τσούλα, ενώ η σύζυγος δεν θα μάθαινε ποτέ τη σιωπηρή συμπαράστασή σου. Την ώρα λοιπόν που καθόταν να φάει για πρώτη φορά με τον Γκράχαμ και πρόσεξε τη βέρα του, σκέφτηκε απλώς: Ωραία, δεν χρειάζεται καν να τον ρωτήσω. Αυτή η ερώτηση ήταν πάντοτε δύσκολη. Μερικές φορές νόμιζαν ότι ήθελες να σου πουν ψέματα, οπότε σου έλεγαν και τότε έμπαινες στον πειρασμό να κάνεις κάποιο ανώφελο σαρκαστικό σχόλιο του είδους: «Τα καταφέρνεις πολύ καλά στο σιδέρωμα».

Στο τέλος ενός γεύματος, που αναλώθηκε κυρίως σε ανταλλαγή προσωπικών πληροφοριών, ο Γκράχαμ έγειρε προς το μέρος της και από τη νευρικότητα δεν χώρισε με τελεία τις δύο προτάσεις που ξεστόμισε.

«Θέλεις να φάμε ξανά μαζί είμαι παντρεμένος». Εκείνη χαμογέλασε και είπε απλώς: «Ναι, θέλω. Σ' ευχαριστώ που μου το είπες».

Μετά το δεύτερο γεύμα και αφού είχε πιει λίγο περισσότερο, τη βοήθησε με μεγαλύτερο ζήλο να φορέσει το παλτό της και ίσιωσε το ύφασμα στη μια της ωμοπλάτη, λες και στο ρούχο είχε εμφανιστεί ξαφνικά μια τσάκιση. Όταν η Ανν ανέφερε το γεγονός στη Σίλα, λέγοντας ότι αυτή ήταν η μοναδική σωματική επαφή τους ύστερα από τρεις ολόκληρες συναντή-

σεις, εκείνη σχολίασε: «Μπορεί εκτός από παντρεμένος να είναι και αδελφή».

Οπότε η Ανν έδωσε μια απάντηση που εξέπληξε και την ίδια: «Δεν πειράζει».

Δεν πείραζε. Ή μάλλον δεν θα πείραζε, σκέφτηκε. Όπως όμως ανακάλυψε δεόντως ύστερα από ένα παλιομοδίτικα μακρύ χρονικό διάστημα (και αφού είχε εκπέμψει τόσα σήματα, ώστε θα άλλαζε πορεία ολόκληρος στόλος), ο Γκράχαμ δεν ήταν ομοφυλόφιλος. Στην αρχή φαινόταν πως έκαναν έρωτα όπως θα ήταν το κοινωνικά αναμενόμενο· σταδιακά ωστόσο άρχισαν να κάνουν με πιο φυσιολογική συχνότητα και με πιο φυσιολογικά κίνητρα. Ύστερα από τρεις μήνες ο Γκράχαμ προσποιήθηκε ότι είχε ένα συνέδριο στο Νότιγχαμ, κι έτσι πέρασαν το Σαββατοκύριακο τριγυρνώντας με το αυτοκίνητο σε μαυρισμένες από την καπνιά λουτροπόλεις και αναπάντεχα βαλτοτόπια που περιβάλλονταν από ξερολιθιές. Και οι δύο ανησυχούσαν μέσα τους τι θα γινόταν αν η Μπάρμπαρα τηλεφωνούσε στο ξενοδοχείο και ανακάλυπτε ότι η σύζυγος του κυρίου Γκράχαμ Χέντρικ είχε ήδη υπογράψει κατά την άφιξή της στη ρεσεψιόν. Εξίσου μέσα του ο καθένας είχε αποφασίσει ότι την επόμενη φορά θα έπρεπε να κλείσουν ξεχωριστό δωμάτιο με το κανονικό τους επίθετο.

Η Ανν ένιωσε έκπληξη με την ανατριχιαστική συνειδητοποίηση ότι ήταν ερωτευμένη με τον Γκράχαμ, ενώ κάθε άλλο παρά προφανής υποψήφιος της είχε φανεί. Ήταν ανυπόμονος, ανοργάνωτος και κάθε φορά που σηκώνονταν από το τραπέζι χτυπούσε τα πόδια του. Αντίθετα, οι άντρες τους οποίους είχε κοντέψει να ερωτευτεί μέχρι τότε ήταν άνθρωποι

άνετοι και χαλαροί. Ο Γκράχαμ ανταποκρινόταν επίσης στην εικόνα που είχε σχηματίσει εκείνη για το πώς είναι ένας διανοούμενος· γρήγορα όμως ανακάλυψε ότι δεν του άρεσε να μιλάει για τη δουλειά του και έμοιαζε να ενδιαφέρεται περισσότερο για τη δική της. Στην αρχή, το θέαμα του Γκράχαμ που τακτοποιούσε τα γυαλιά στη μύτη του και έσκυβε πάνω από μια ειδική έκδοση της γαλλικής *Vogue* για το πρετ-α-πορτέ, της είχε φανεί κωμικό και ελαφρώς απειλητικό· έπαψε όμως να ανησυχεί όταν εκείνος δεν έδειξε αντίστοιχα την παραμικρή επιθυμία να την παίρνει μαζί του στο Κολιντέιλ, στο αρχείο εφημερίδων της βιβλιοθήκης, για να τον βοηθάει στην αντιπαραβολή των ρεπορτάζ για τις απεργίες και τις διαδηλώσεις του Μεσοπολέμου.

Αισθανόταν ταυτόχρονα μεγαλύτερη και μικρότερή του. Μερικές φορές τον λυπόταν για το πόσο περιχαρακωμένη ήταν η προηγούμενη ζωή του· άλλοτε πάλι την αποκαρδίωνε η σκέψη ότι δεν θα μάθαινε ποτέ όσα ήξερε ο Γκράχαμ και δεν θα ήταν σε θέση να επιχειρηματολογεί με την ευστοχία και τη λογική που διέκρινε σε εκείνον. Κάποιες φορές που ήταν ξαπλωμένη στο κρεβάτι έπιανε τον εαυτό της να σκέφτεται το μυαλό του. Κάτω από αυτά τα ανομοιογενώς γκριζαρισμένα μαλλιά, πώς ξεχώριζε άραγε το περιεχόμενο από το δικό της που καλυπτόταν από τα κοντοκουρεμένα, φορμαρισμένα (και ελαφρώς βαμμένα) ξανθά μαλλιά; Αν άνοιγε κανείς το κεφάλι του, θα παρατηρούσε αμέσως κάποια διαφορά στη δομή; Αν ήταν *πράγματι* νευροχειρουργός, θα μπορούσε ίσως να της δώσει την απάντηση.

Όταν η σχέση τους έκλεισε ένα εξάμηνο, ήταν απαραίτητο να το μάθει η Μπάρμπαρα. Απαραίτητο όχι γι' αυτήν, αλλά

για τους δυο τους· το διακινδύνευαν πολύ, άσε που ήταν καλύτερα να της το πουν όταν επέλεγαν οι ίδιοι παρά να αναγκαστούν να το ομολογήσουν ύστερα από μια περίοδο γεμάτη υποψίες, η οποία και για αυτή θα ήταν οδυνηρή και τους δυο τους θα φόρτωνε με ενοχές. Αυτός, άλλωστε, θα ήταν ο πιο ξεκάθαρος και εύκολος τρόπος και για την ίδια την Μπάρμπαρα. Έτσι νόμιζαν. Επιπλέον ο Γκράχαμ σιχαινόταν τη διαδικασία να πρέπει να κλείνεται στην τουαλέτα κάθε φορά που ήθελε να δει τη φωτογραφία της Ανν.

Δύο φορές δείλιασε. Την πρώτη γιατί η Μπάρμπαρα ήταν πολύ καλοδιάθετη και δεν άντεξε να την πληγώσει, τη δεύτερη γιατί ήταν εύθυμα επιθετική και δεν ήθελε να νομίσει ότι της έλεγε για την Ανν μόνο και μόνο για να την εκδικηθεί. Ήθελε η ανακοίνωση να μην αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας.

Στο τέλος δεν μπόρεσε να το κάνει παρά με τον τρόπο των δειλών: Έμεινε όλη τη νύχτα με την Ανν. Δεν το είχε προσχεδιάσει, αλλά τους πήρε ο ύπνος μετά τον έρωτα και, όταν η Ανν τον ξύπνησε πανικόβλητη με μια σκουντιά, εκείνος σκέφτηκε ξαφνικά: Γιατί πρέπει να το κάνω; Γιατί πρέπει να οδηγήσω μες στο κρύο για να πάω να κοιμηθώ δίπλα σε μια γυναίκα που δεν αγαπώ; Έτσι γύρισε από την άλλη και άφησε τον ηθικά ουδέτερο ύπνο να τον υποχρεώσει να προβεί στην ανακοίνωση.

Όταν επέστρεψε στο σπίτι, η Άλις θα έπρεπε κανονικά να είχε φύγει για το σχολείο· ήταν όμως εκεί.

«Μπαμπά, μπορώ να πάω σχολείο σήμερα – δεν μπορώ;»

Ο Γκράχαμ σιχαινόταν κάτι τέτοιες στιγμές. Στράφηκε προς την Μπάρμπαρα, έχοντας επίγνωση ότι δεν θα την κοι-

τούσε ποτέ πια με αυτόν ακριβώς τον τρόπο, όσο ίδια και απaráλλαχτη κι αν φαινόταν με τις κοντές μαύρες μπούκλες, το στρογγυλό όμορφο πρόσωπο και το τirkουάζ μολύβι στα βλέφαρα. Το ύφος της δεν μαρτυρούσε το παραμικρό· τον κοιτούσε ανέκφραστη λες και έβλεπε παρουσιαστική ειδήσεων στην τηλεόραση.

«Εεε». Κοίταξε ξανά την Μπάρμπαρα. Καμία βοήθεια. «Ε, δεν βλέπω τον λόγο να μην πας».

«Έχουμε διαγώνισμα στην ιστορία σήμερα, μπαμπά».

«Τότε πρέπει να πας».

Το χαμόγελο που πήγε να σχηματιστεί στα χείλη της Άλις κόπηκε στη μέση.

«Πρέπει; Πρέπει; Με ποιο δικαίωμα λες εσύ τι πρέπει και τι δεν πρέπει να γίνει; Όχι, πες μου με ποιο δικαίωμα». Ο θυμός της Μπάρμπαρα έκανε το στρογγυλό πρόσωπό της να μακρύνει και τα γλυκά χαρακτηριστικά του να σκληρύνουν.

Ο Γκράχαμ σιχαινόταν ακόμα περισσότερο αυτές τις στιγμές. Ήταν ανίκανος να αντιπαρατεθεί στα λόγια με την Μπάρμπαρα, η οποία λειτουργούσε άφοβα πέρα από κάθε συμβατική αρχή. Με τους φοιτητές του τα κατάφερνε αρκετά καλά· επιχειρηματολογούσε ήρεμα, λογικά και στη βάση κοινά αποδεκτών γεγονότων. Στο σπίτι δεν υπήρχε τέτοια βάση· οι συζητήσεις (ή μάλλον οι μονόπλευρες επιπλήξεις) δεν ξεκινούσαν ποτέ από μια αρχή, αλλά έσκαγαν στη μέση, ενώ οι κατηγορίες που έπρεπε να αντιμετωπίσει ήταν ένα χειροποίητο πλέγμα υποθέσεων, ισχυρισμών, φαντασιοπληξιών και κακεντρέχειας. Ακόμα χειρότερη ήταν η αδυσώπητη συναισθηματική επικάλυψη των επιχειρημάτων· το επαπειλούμενο τίμημα

της νίκης θα ήταν η θορυβώδης εχθρότητα, η αγέρωχη σιωπή ή ένας μπαλτάς του κρέατος στον σβέρκο.

«Άλεις, πήγαινε στο δωμάτιό σου μέχρι να κουβεντιάσουμε το ζήτημα με τη μητέρα σου».

«Και γιατί, παρακαλώ, να πάει στο δωμάτιό της; Γιατί να μην ακούσει από πού έρχονται τα πρέπει σου; Αυτό έκανες όλη νύχτα; Τριγυρνούσες και μάζευες πρέπει; Και μας ήρθες τώρα με ένα μάτσο εντολές; Πες μου λοιπόν κι εμένα τι είναι αυτά που πρέπει να κάνω σήμερα».

Θεέ μου, ξέφυγε ήδη.

«Έχεις τίποτα, Άλεις;» τη ρώτησε ήρεμα. Η κόρη του κατέβασε το κεφάλι της.

«Όχι, μπαμπά».

«Άνοιξε η μύτη της. Δεν στέλνω εγώ στο σχολείο ένα παιδί που ματώνει η μύτη του. Και μάλιστα παιδί αυτής της ηλικίας».

Να τα μας πάλι. Τι σήμαινε αυτό το «παιδί αυτής της ηλικίας»; Υπήρχαν κάποιες ηλικίες που μπορούσες να στείλεις στο σχολείο τις κόρες που μάτωνε η μύτη τους; Ή μήπως η Μπάρμπαρα αντλούσε απλώς από τον μυστικό τραπεζικό λογαριασμό που λέγεται «γυναικείοι» λόγοι για να κάνεις ή να μην κάνεις κάτι; Αυτό είχε άραγε σχέση με την ιδιωτική επικράτεια μητέρας – κόρης, απ' όπου ο Γκράχαμ είχε αποκλειστεί πριν από κάνα δυο χρόνια; Μήπως το «μάτωσε η μύτη της» ήταν ευφημισμός;

«Είναι καλά τώρα». Η Άλεις έγειρε το κεφάλι της προς τα πίσω μέχρι που τα ρουθούνια της στόχευαν τον πατέρα της. Κι έτσι όμως, το εσωτερικό τους εξακολουθούσε να είναι σκο-

τεινό κι εκείνος δεν ήξερε αν έπρεπε να σκύψει και να τα εξετάσει. Δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει.

«Άλις, αυτό που κάνεις είναι αηδιαστικό» ανακοίνωσε η Μπάρμπαρα και έσπρωξε απότομα με το χέρι το κεφάλι της κόρης της, κατεβάζοντάς της το πάλι κάτω. «Πήγαινε να ξαπλώσεις στο δωμάτιό σου και αν είσαι καλύτερα σε μια ώρα θα σε αφήσω να πας στο σχολείο με σημείωμα».

Ο Γκράχαμ συνειδητοποίησε την ανεπάρκειά του σε τέτοιου είδους διενέξεις. Με μία και μοναδική κίνηση η Μπάρμπαρα είχε επαναβεβαιώσει την εξουσία της πάνω στην κόρη τους, είχε εξασφαλίσει ότι θα έμενε στο σπίτι ως μάρτυρας που θα παρακολουθούσε από μακριά τη δίκη του εγκληματία πατέρα της και είχε ορίσει τον εαυτό της ως τον μελλοντικό ελευθερωτή της Άλις, διασφαλίζοντας την παράταση της συμμαχίας τους εναντίον του Γκράχαμ. Πώς το έκανε αυτό;

«Δοιπόν» άρχισε περισσότερο να λέει παρά να ρωτάει η Μπάρμπαρα πριν (ελάχιστα πριν) η Άλις κλείσει πίσω της την πόρτα της κουζίνας. Ο Γκράχαμ δεν απάντησε· είχε στήσει αυτή να ακούσει τα βήματα της Άλις να ανεβαίνουν τη σκάλα. Το μόνο που άκουσε όμως ήταν: «Δοιπόοοο;».

«...»

Η μόνη τεχνική που είχε μάθει ο Γκράχαμ αυτά τα δεκαπέντε χρόνια ήταν να αφήνει να διατυπωθούν οι πρώτες ντουζίνες κατηγοριών πριν μιλήσει.

«Τι σημαίνουν όλα αυτά, Γκράχαμ; Μένεις έξω όλη νύχτα, δεν με ενημερώνεις, έρχεσαι τέτοια ώρα και θες αποπάνω να κάνεις κουμάντο στο σπίτι μου».

Να αμέσως αμέσως τέσσερις κατηγορίες. Ο Γκράχαμ ένωθε ήδη ότι άρχιζε να απομακρύνεται από το σπίτι, από την Μπάρμπαρα, ακόμα και από την Άλις. Κι αν η Μπάρμπαρα είχε ανάγκη αυτά τα περίπλοκα παιχνίδια για να εξασφαλίσει τη σύμπνοια της Άλις, τότε ήταν ξεκάθαρο ότι εκείνη είχε περισσότερο ανάγκη το κορίτσι απ' ό,τι ο ίδιος.

«Έχω μια σχέση. Θα φύγω».

Η Μπάρμπαρα τον κοίταξε σαν να μην τον αναγνώριζε. Δεν ήταν πια ούτε εκφωνητής ειδήσεων· είχε γίνει σχεδόν κλέφτης. Δεν του είπε λέξη. Εκείνος ένωσε ότι τώρα ήταν η σειρά του να μιλήσει, αλλά δεν είχε πολλά να προσθέσει.

«Έχω μια σχέση. Δεν σε αγαπώ πια. Θα φύγω».

«Όχι, δεν θα φύγεις. Δεν πρόκειται να το αφήσω έτσι. Αν το δοκιμάσεις, θα πάω... στις αρχές του πανεπιστημίου».

Ε βέβαια, αυτό θα σκεφτόταν. Θα σκεφτόταν ότι το μόνο πρόσωπο με το οποίο θα μπορούσε να έχει σχέση ήταν μια φοιτήτρια. Για τόσο περιορισμένων δυνατοτήτων άνθρωπο τον περνούσε. Η σκέψη αυτή του έδωσε περισσότερη αυτοπεποίθηση.

«Δεν είναι φοιτήτρια. Φεύγω».

Η Μπάρμπαρα έμπηξε μια δυνατή κραυγή, αλλά ο Γκράχαμ δεν την πίστεψε. Όταν σταμάτησε, της είπε απλώς: «Νομίζω πως δεν χρειάζεται όλο αυτό. Έτσι κι αλλιώς η Άλις είναι μάλλον με το μέρος σου».

Η Μπάρμπαρα ούρλιαξε πάλι με την ίδια ένταση και την ίδια διάρκεια. Ο Γκράχαμ δεν ένωσε να συγκινείται· ένωθε σχεδόν προκλητικά σίγουρος για τον εαυτό του. Ήθελε να φύγει· θα έφευγε· αποδώ και στο εξής θα αγαπούσε την Ανν.

Όχι, την Ανν την αγαπούσε ήδη. Θα συνέχιζε, λοιπόν, να αγαπάει την Ανν.

«Πρόσεχε – μπορεί να έχει το αντίθετο αποτέλεσμα. Πάω τώρα στη δουλειά».

Εκείνη τη μέρα έκανε μάθημα για τον Μπόλντουιν σε τρία τμήματα, χωρίς να αισθανθεί την παραμικρή πλήξη είτε με τις δικές του επαναλήψεις είτε με καλοπροαίρετες κοινοτοπίες των φοιτητών του. Τηλεφώνησε στην Ανν για να της πει να τον περιμένει το βράδυ. Την ώρα του μεσημεριανού φαγητού αγόρασε μια μεγάλη βαλίτσα, ένα σωληνάριο οδοντόκρεμα, οδοντικό νήμα και ένα γάντι μπάνιου χοντρό σαν αρκουδοτόμαρο. Αισθανόταν σαν να πήγαινε διακοπές. Ναι, διακοπές θα ήταν, διακοπές διάρκειάς, διακοπές δίχως τέλος – που θα είχαν επιπλέον και τις δικές τους διακοπές μες στις διακοπές. Αυτή η σκέψη τον έκανε να νιώσει ανόητος. Βγήκε ξανά και αγόρασε ένα φιλμ.

Στο σπίτι γύρισε στις πέντε και ανέβηκε αμέσως επάνω, χωρίς να αναζητήσει τη γυναίκα ή την κόρη του. Από την τηλεφωνική συσκευή που βρισκόταν δίπλα στο κρεβάτι κάλεσε την εταιρεία ραδιοταξί της γειτονιάς του. Τη στιγμή που κατέβαζε το ακουστικό, μπήκε στο υπνοδωμάτιο η Μπάρμπα. Δεν της μίλησε· άνοιξε μόνο διάπλατα τη βαλίτσα του πάνω στο κρεβάτι. Το βλέμμα και των δύο πήγε στο εσωτερικό της· το κουτάκι με το φιλμ της Κόντακ τούς κοιτούσε από μέσα, κραυγαλέα πορτοκαλί.

«Δεν πρόκειται να πάρεις το αυτοκίνητο».

«Δεν θα το πάρω».

«Δεν πρόκειται να πάρεις τίποτα».

«Δεν θα πάρω τίποτα».

«Να τα πάρεις όλα, ακούς; Όλα». Ο Γκράχαμ εξακολούθησε να γεμίζει τη βαλίτσα με ρούχα.

«Θέλω τα κλειδιά της εξώπορτας».

«Πάρ' τα».

«Θα αλλάξω τις κλειδαριές». (Τότε τι τα θες τα κλειδιά; σκέφτηκε ανόρεχτα ο Γκράχαμ.)

Η Μπάρμπαρα έφυγε. Ο Γκράχαμ τελείωσε το πακετάρισμα των ρούχων του, έβαλε μέσα το ξυράφι του, μία φωτογραφία των γονιών του και μία της κόρης του και άρχισε να κλείνει τη βαλίτσα. Ήταν μισογεμάτη. Όλα όσα ήθελε δεν έφταναν καν να γεμίσουν μια βαλίτσα. Η διαπίστωση αυτή τον ενθουσίασε, τον έκανε να νιώσει ανάλαφρος. Θυμήθηκε ότι κάποτε που είχε διαβάσει μια βιογραφία του Άλντους Χάξλεϊ τού είχε προξενήσει κατάπληξη η συμπεριφορά του συγγραφέα όταν κήκε το σπίτι του στο Χόλιγουντ. Ο Χάξλεϊ είχε καθίσει να κοιτάει παθητικά τη φωτιά· τα χειρόγραφα, τα σημειωματάρια και ολόκληρη η βιβλιοθήκη του καταστράφηκαν, χωρίς να υπάρξει η παραμικρή παρέμβαση εκ μέρους του ιδιοκτήτη τους. Είχε άφθονο χρόνο, αλλά τα μόνα που επέλεξε να διασώσει ήταν τρία κοστούμια και ένα βιολί. Ο Γκράχαμ είχε την εντύπωση ότι τώρα τον καταλάβαινε. Τρία κοστούμια και ένα βιολί. Χαμήλωσε το βλέμμα στη βαλίτσα του και αισθάνθηκε να ντρέπεται ελαφρώς για το μέγεθός της.

Τη στιγμή που τη σήκωσε, ένιωσε τα ρούχα να γλιστρούν απαλά προς τους αρμούς της· μέχρι να φτάσει θα τσαλακώνονταν. Άφησε τη βαλίτσα στο χολ και πήγε στην κουζίνα· η Μπάρμπαρα καθόταν στο τραπέζι. Ακούμπησε μπροστά της

τα κλειδιά του αυτοκινήτου και του σπιτιού. Αντί άλλης απάντησης, εκείνη έσπρωξε προς το μέρος του μια μεγάλη πλαστική σακούλα με άπλυτα.

«Μη φαντάζεσαι ότι θα κάτω εγώ να το κάνω».

Κούνησε καταφατικά το κεφάλι του και πήρε τη σακούλα.

«Πάω να χαιρετήσω την Άλις».

«Είναι σε μια φίλη της. Θα μείνει εκεί τη νύχτα. Της είπα ότι μπορεί να πάει. Όπως έκανες κι εσύ» πρόσθεσε η Μπάρμπαρα, αν και αυτό ακούστηκε γεμάτο κούραση και όχι δηλητήριο.

«Σε ποια φίλη της;»

Η Μπάρμπαρα δεν απάντησε. Ο Γκράχαμ κούνησε ξανά το κεφάλι του και έπειτα έφυγε. Κρατώντας στο ένα χέρι τη βαλίτσα και στο άλλο τα άπλυτά του, διέσχισε το πλακόστρωτο του κήπου, πήρε τη Γουέιτον Ντράιβ και έστριψε στη Χάιφιλντ Γκρόουβ. Εκεί είχε πει να τον περιμένει το ταξί. Δεν ήθελε να ενοχληθεί η Μπάρμπαρα (ίσως ήθελε να προκαλέσει και λίγη συμπάθεια φεύγοντας με τα πόδια), αλλά δεν επρόκειτο επ' ουδενί να φτάσει στο σπίτι της Ανν, να φτάσει στο Μέρος Β' της ζωής του, με δημόσιο μεταφορικό μέσο.

Ο οδηγός του ταξί επιθεώρησε τον Γκράχαμ και τη βαλίτσα του χωρίς να κάνει κανένα σχόλιο. Ο Γκράχαμ σκέφτηκε ότι θα φαινόταν σαν κάποια τσαπατσούλικη κρυφή μετακόμιση μες στη μαύρη νύχτα, που είτε είχε μπει σε εφαρμογή πολύ νωρίς είτε είχε καθυστερήσει οικτρά. Αισθανόταν όμως αρκετά σίγουρος για τον εαυτό του, ώστε να μην του χρειάζεται να δώσει εξηγήσεις, και άρχισε να σιγοτραγουδάει στο πίσω κάθισμα του ταξί. Αφού είχαν διανύσει δυο τρία χιλιόμετρα, το μάτι του έπεσε σε ένα ξύλινο καλάθι απορριμμάτων με πηγά-

κια που βρισκόταν στο κράσπεδο, είπε στον οδηγό να σταματήσει και πέταξε τα άπλυτα. Δεν πας για την περίοδο με τα μέλια κρατώντας μια σακούλα γεμάτη άπλυτα ρούχα.

Έτσι άρχισαν οι ατελείωτες διακοπές. Ο Γκράχαμ και η Ανν πέρασαν έξι μήνες στο διαμέρισμά της πριν βρουν μια μικρή διώροφη κατοικία με κήπο στο Κλάπαμ. Η Μπάρμπαρα απέδειξε για μία ακόμα φορά την ικανότητά της να φέρνει σε δύσκολη θέση τον Γκράχαμ, επιμένοντας να βγει αμέσως το διαζύγιο. Δεν ήθελε να ακούσει κουβέντα για αυτά τα κοινή συναινέσει διαζύγια που εκδίδονται ύστερα από διετή χωρισμό· εκείνη ήθελε ένα παλιό καλό διαζύγιο με υπαιτιότητα του άλλου. Ο Γκράχαμ αντιμετώπισε τις απαιτήσεις της με την παθητικότητα του Άλντους Χάξλεϊ. Θα εξακολουθούσε να πληρώνει το στεγαστικό δάνειο, θα πλήρωνε διατροφή για την Άλις και η Μπάρμπαρα θα κρατούσε το αυτοκίνητο και όλα τα υπάρχοντα του σπιτιού. Δεν θα δεχόταν χρήματα ειδικά για να συντηρείται η ίδια, θα τα δεχόταν μόνο έμμεσα. Σκόπευε να πιάσει δουλειά. Ο Γκράχαμ θεώρησε αυτές τις προτάσεις δίκαιες, όπως έκανε αργότερα και το δικαστήριο.

Η προσωρινή απόφαση του δικαστηρίου² εκδόθηκε το καλοκαίρι του 1978 και αναγνώρισε στον Γκράχαμ το δικαίωμα να βλέπει την Άλις μία φορά την εβδομάδα. Λίγο καιρό αργότερα έγινε ο γάμος του με την Ανν. Πέρασαν τον μήνα του μέλιτος στη Νάξο, σε ένα ασβεστωμένο σπιτάκι ιδιοκτησίας ενός από τους συναδέλφους του Γκράχαμ. Έκαναν ό, τι είναι φυσιολογικό για ανθρώπους που βρίσκονται στη δική τους θέση: Έκαναν συχνά έρωτα, έπιναν μεγάλες ποσότητες σαμιώτικο κρασί, χάζευαν περισσότερο απ' όσο χρειαζόταν τα χτα-

πόδια που ξεραίνονταν στον ήλιο, κι όμως ο Γκράχαμ αισθανόταν παραδόξως ανύπαντρος. Ευτυχισμένος μεν, αλλά όχι παντρεμένος.

Ύστερα από ένα δεκαπενθήμερο πήραν ένα πλοίο γεμάτο ζωντανά και χήρες και επέστρεψαν στον Πειραιά και στη συνέχεια άλλο πλοίο γεμάτο συνταξιούχους και καθηγητές πανεπιστημίου που ανέβαινε τις ακτές της Αδριατικής με κατεύθυνση τη Βενετία· πέντε μέρες αργότερα γύρισαν με αεροπλάνο στην πατρίδα. Την ώρα που το αεροπλάνο περνούσε πάνω από τις Άλπεις, ο Γκράχαμ κρατούσε το χέρι της κομψής, καλής και τέλειας γυναίκας του και επαναλάμβανε τρυφερά μέσα του ότι ήταν ευτυχισμένος. Αυτές ήταν οι διακοπές μέσα στις διακοπές· τώρα θα ξανάρχιζαν οι κανονικές διακοπές. Δεν φαινόταν να υπάρχει κανένας λόγος να σταματήσουν είτε οι μεν είτε οι δε.

Στη διάρκεια των δύο επόμενων ετών ο Γκράχαμ άρχισε να αισθάνεται κανονικά παντρεμένος. Ίσως περίμενε υποσυνείδητα ότι θα ήταν ίδιο με την πρώτη φορά. Ο γάμος με την Μπάρμπαρα σήμαινε επιτακτικές αν και μερικές φορές ασυντόνιστες ερωτικές εξάρσεις, καλπάζουσα συγκίνηση λόγω της πρωτόφαντης αγάπης και μια απόμακρη αίσθηση εκπλήρωσης καθήκοντος προς τους γονείς και την κοινωνία. Τούτη τη φορά η έμφαση δινόταν αλλού: Εκείνος και η Ανν κοιμόντουσαν ήδη μαζί για περισσότερο από έναν χρόνο· ο έρωτας τη δεύτερη φορά τον έκανε να νιώθει πιο επιφυλακτικός παρά μεθυσμένος· ορισμένοι φίλοι του είχαν στραβομουτσουνιάσει και ήταν πιο απόμακροι λόγω του ότι είχε εγκαταλείψει την Μπάρμπαρα. Κάποιοι άλλοι εξέφραζαν

επιφυλάξεις: 'Οποιος καεί στον χυλό φυσάει και το γιαούρτι, προειδοποιούσαν.

Εκείνο που συνέβη και έκανε τον Γκράχαμ να νιώσει πατρεμένος ήταν ότι δεν συνέβη τίποτα· τίποτα που να ανακινήσει φόβους ή αμφιβολίες για την κατάστασή του, για τον τρόπο που του φερόταν η ζωή. Έτσι, τα συναισθήματά του φούσκωσαν βαθμιαία και απλώθηκαν σαν αλεξίπτωτο και ύστερα από αυτή την αρχική όσο και ανησυχητική κάθοδο τα πάντα επιβραδύνθηκαν ξαφνικά και αυτός έμεινε μετέωρος εκεί, με τον ήλιο να του λούζει το πρόσωπο και το έδαφος να μην πλησιάζει ρούπι προς το μέρος του. Δεν είχε την εντύπωση ότι η Ανν αντιπροσώπευε την τελευταία ευκαιρία του, αλλά ότι αντιπροσώπευε ανέκαθεν την πρώτη και μοναδική. Τώρα καταλαβαίνω τι εννοούσαν, σκεφτόταν.

Καθώς μεγάλωνε η άνεση που ένιωθε μέσα σε αυτό τον έρωτα, γινόταν εντονότερη και η σαγήνη που ασκούσε πάνω του ο έρωτας – και η Ανν. Τα πράγματα φάνταζαν παραδόξως και πιο στέρεα και πιο επισφαλή. Όποτε η Ανν έλειπε σε επαγγελματικό ταξίδι, εκείνος ανακάλυπτε ότι δεν του έλειπε σεξουαλικά αλλά ψυχικά. Όταν εκείνη δεν ήταν εκεί, εκείνος συρρικνωνόταν, βαριόταν, αποβλακωνόταν και φοβόταν λιγάκι· αισθανόταν ότι δεν ήταν αντάξιός της και ότι ως σύζυγος ταίριαζε καλύτερα στην Μπάρμπαρα. Και, μόλις γύριζε η Ανν, έπιανε τον εαυτό του να την παρακολουθεί και να εξετάζει το πρόσωπό της πιο προσεκτικά απ' ό,τι έκανε όταν είχαν πρωτογνωριστεί. Υπήρξαν φορές που αυτό το σχολαστικό πάθος γινόταν απελπισμένο και καταπιεστικό. Ζήλευε τα πράγματα που άγγιζε το χέρι της. Καταφρονούσε τα χρόνια που είχε

περάσει χωρίς αυτήν. Ένωθε καταρακωμένος που δεν μπορούσε να είναι εκείνη ούτε έστω για μια μέρα. Αντ' αυτού, έστηνε εσωτερικούς διαλόγους, όπου ένα τμήμα του εαυτού του έπαιζε την Ανν και ένα άλλο έκανε τον ίδιο. Αυτοί οι διάλογοι του επιβεβαίωναν ότι οι δυο τους τα πήγαιναν εξαιρετικά καλά. Δεν έκανε λόγο στην Ανν γι' αυτή του τη συνήθεια – δεν ήθελε να τη φορτώσει με πολλές ιδιαιτερότητες του έρωτά του, μην τυχόν και... μην τυχόν και οι λεπτομέρειες την ενοχλούσαν· μην τυχόν φαινόταν σαν να ζητούσε ανταπόδοση.

Φανταζόταν συχνά τον εαυτό του να εξηγεί τη ζωή του σε περαστικούς, σε οποιονδήποτε δηλαδή ενδιαφερόταν να τον ρωτήσει. Κανένας δεν τον ρώτησε ποτέ, αυτό όμως μπορεί να οφειλόταν περισσότερο σε λόγους ευγένειας παρά σε έλλειψη ενδιαφέροντος. Ακόμα κι έτσι όμως, ο Γκράχαμ είχε καλού κακού έτοιμες τις απαντήσεις του και κάθε τόσο τις απαριθμούσε στον εαυτό του, απαγγέλλοντας ψιθυριστά το ροζάριο της εκπληκτικής χαράς του. Η Ανν είχε διευρύνει το φάσμα του ουράνιου τόξου του, είχε αποκαταστήσει για λογαριασμό του τα χαμένα χρώματα που κάθε άνθρωπος είχε δικαίωμα να βλέπει. Πόσον καιρό τα έφερνε βόλτα μόνο με το πράσινο, το μπλε και το βιολετί; Τώρα έβλεπε περισσότερα και αισθανόταν ασφαλής, υπαρξιακά ασφαλής. Υπήρχε μια σκέψη που επανερχόταν στον νου του σαν μπάσα μουσική νότα και του προκαλούσε παράδοση ανακούφιση. Τώρα τουλάχιστον, έλεγε στον εαυτό του, τώρα που έχω την Ανν θα με πενήθουν τουλάχιστον σωστά.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Γκράχαμ Χέντρικ εγκατέλειψε τη γυναίκα του την Μπάρμπαρα για χάρη της γεμάτης ζωντάνια Ανν και είναι κάτι περισσότερο από ευχαριστημένος με την καινούργια ζωή του. Αυτά όμως μέχρι τη μέρα που ανακαλύπτει το παρελθόν της Ανν στον κινηματογράφο. Πριν περάσει πολύς καιρός, ο Γκράχαμ έχει πέσει με τα μούτρα στην αναζήτηση παλιών ιχνών, ψάχνοντας στα βιβλία της τις αφιερώσεις πρώην εραστών, πηγαίνοντας συχνά στο σινεμά και εντυφώνοντας στις παλιές ταινίες όπου είχε εμφανιστεί εκείνη. Δεν καταλογίζει στην Ανν ότι είχε κάποιο παρελθόν πριν γνωριστούν, έλα όμως που η ιστορία είναι κάτι που ανέκαθεν τον ενδιέφερε...

«Μιλώ για τη ζήλια» είπε ο Γκράχαμ απότομα. Μετά, προσπαθώντας να φανεί πρόθυμος να βοηθήσει, συμπλήρωσε: «Την ερωτική ζήλια».

«Δεν υπάρχει κι άλλη, εκ πείρας το λέω. Μμμμ. Λυπάμαι που το ακούω αυτό. Όστε η μικρή παίζει με τη φωτιά, ε; Ποτέ δεν μπορείς να ξέρεις, αυτό λέω εγώ. Ποτέ δεν ξέρεις τι έχεις πάρει, παρά μόνο όταν είναι πολύ αργά και τότε ούτε φύλλος στον κόρφο σου». Περίμενε να συνεχίσει ο Γκράχαμ.

«Όχι, δεν είναι αυτό. Δόξα τω θεώ. Αυτό θα ήταν φοβερό. Φοβερό. Είναι κάτι περισσότερο... αναδρομικό, εντελώς αναδρομικό. Έχει να κάνει με τους τύπους που προηγήθηκαν. Πριν εκείνη με γνωρίσει».

ISBN 978-960-566-248-6

9 789605 662486

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 6248